М. Ф. АХУНДОВ АДЫНА ДӨВЛӘТ ОПЕРА ВӘ БАЛЕТ ТЕАТРЫНДА

„ГЫЗ ГАЛАСЫ“ БАЛЕТИ

* * *

Яхшы башланғыч

Кәнч композитор Әфрасиб Бәдәлбәйлинин яратдығы биринчи Азәрбайчан балети «Гыз галасы»нын, мусиги нечәситинә үчүн бөйүк мүвәффәгийәт олдуғу шүбһәсиздир. Инди нөвбә башга кәнч композиторларымызындыр ки, онлар да бир әсәр иҹадараг Азәрбайчанын опера вә балет культурасына даһа да инкишаф әтдирсинлər.

Әфрасибин, «Гыз галасы» илә бәлә бир мүвәффәгийәт газанмасынын сәбәби одур ки, о, Азәрбайчан халг мусиги иҹадиҳазтарынын чох көзәл билир. Бу исә азәрбайчанча опера вә я балет язмаг истәйән үчүн ән вачиб шәрһдәндир бирдир. Чünки, я языг, бүтүн бөлкәдә халгса ҹүмлә бир дилдә, онун өз дилиндә данышмаг мүмкүндür. Бунунла бөлкәдә, Әфрасибә умум мусиги культурасыны да сөйләмә өйрәнир.

Инди Әфрасиб чох көзәл мусигисини даһа дөрәҹәдә өйрәнсин вә өз мусиги культурасынын даһа да артырараг, бизә даһа яхшы әсәрләр versин.

Әфрасиб Бәдәлбәйли өз балетинда оркестра тар сәдмагла енә бир мүвәффәгийәт газанмышдыр. Бу исә чох көзәл бир тәдгиҹдир. Белә ки, Москвадакы дөкада замы Сталин бөлкә үзрә бирҹә нефтчи шәхсән мәним өзүмә деди:

Бүтүн бөлкә дубут әшиг ки, һаҹә кәнч оғлан Әфрасиб, кәлаҹәкдә бизә даһа чох шейлар вериҹәкдир: Әфрасибә опера да яза билар вә яхшы олар ки, онун икинҹи әсәри опера олсун.

«Гыз галасы»нда баш роллу ойнаян Гәмәр Алмасзадәнин бөйүк мүвәффәгийәтинә хүсусилә гейд этмак лазымдыр. О, балет техникасыны яхшы билмәклә бәрабәр, Азәрбайчан халг рәгсләринин да чох көзәл ифа әдир. Алмасзадәнин, бу ики чәһәти бирләшдирмәси бөйүк мәһарәти вардыр.

«Гыз галасы»нын гурулушу ушуҳмүйәтсиз яхшыдыр. Лакин, мән бир шейә чох тәәҹҹүб едирәм. И. Һаҹәйзадә талантлы режиссордур. Анҹаг нәдәнсә бир балетин финалында Гыз галасынын өзүнү көрә билмәдик. Мән бу сөһбәнин дүзәлтдилмәсини әрзы едирәм. Гыз галасы бүтүн өз әсәрлә өзүнүн Кулянаг оғлу башындан өзүнү дүшә атса, бу чох эффектли вә тәсирли олар.

Бундан башга, ушунҹу пәрдәдә Азәрбайчан рәгси кетмәлидиҳ-мәлидир. Нәдәнсә, өзәбәҹан һәдиндан артыг ойнадыглары һалда, азәрбайчанлылар чох аз ойнабыр-лар; балет Азәрбайчан балети олдуғуна көрә, бу әксинә олмалыдыр. Иран рәгси да яхшы верилмәмишдир. Бу рәгси ориэнтал стилдан чыхарыб реал вермак лазымдыр.

ЈҮСҮФ ЛАМБАРАНСКИ
ССРИ халг артисти, ССРИ Бах Советинин депутаты, ордени.

«Гыз галасы» балетиндән бир сәһнә. Фото Закиевиндир

Дәйәрли һәдиййә

Гыз галасы!...

Сәнәткар хәялинә чошлуҳ бил-мәк лазымдыр бир тема!

Хәлг өз өлмәз иҹадларыны, бөйүк әнтиҹаларыны бу фүсункар әфсанәдә өз халг дүрмәдин иҹадда этмишдир. Әбәдийдә гоншумуз олан рүһунун сонсуз чырпынышы, бу көзәл әфсанәдә яшайыр. Гыз галасы, инсанын мүгәддәс дүйгуларынын тәрәнҹуя әдән, бүтүнү бир бир әфсанәдә. Хырда вә йүнкүл нисгилдән анчаг солғун рәнкләр яранда билар. Бөйүк сәнәт әсәрләрини бөйүк әнтиҹаслар яратдыр. Гыз галасы әфсанәси бела бир сәнәт әбидәсидир. Бүкүнүн сәнәткары үчүн өз енидән нилләмәк нә гәдәр шәрәфли бир нишдиҳ, о гәдәр дә мәс'улийәтли бир чәтинидир. Бурада сәтинлийә, шаблона бә'заһылыға гапылмаг горхуҳу даһа чохдур.

Биз әрәк шаллыгы илә елә әсәр мәйдан ки, таланты композитор Әфрасиб уста́лыгы ә бу тәнҹәкини ортаа этмиш, әсл яратдығылы бөйүк иҹадда кетмишдир. О, фачиалы бир мәһәббәт дастаны яратмышдыр.

«Гыз галасы» балети дрематик коркинлиҳ вә камил бир сүжетә маликдир. Бу исә сәнәт әсәринин биринчи вә әсасы шәртләриндәндир. «Гыз галасы»нда бири-бирини сүни сүрәтдә бағламыш әнкәдилар бәыамы болдуг. Тамашачы, һадисәнин башлаҳмасында бөйүк бир фәлакәтин яхынлаҳмасыны, фачиәнин кәлдиҳ сонуну дуймаға башлаҳыр. Бунә көрә да, Кулянагла Поладын севишмә сәһнәси бу гәдәр гәлбә яхынлыр. Бунә көрә да онларын ифадә рәгсләриндә, бөйүк вә бүтүн бир мәһәббәтин ифадәси дәрһал дуйулур. Үрәкдә бу шад рәгсләрин сонсуз давамы арызы онымр. Лакин, бу мүмкүн дейил. Трагик бир планлаҳы нисгилдә әдир. Һәр шей бөйүк бир кәдәр, дәһшәтли фәлакәтә доғру кедир...

Гаһрәманларын бу мүрәккәб әһвал-рühларында, дахили һәйәҹан мусиги нә гәдәр дәрәҹәдә ифадә әдир. Мусиги дили инсан дилиндән даһа айдын, даһа тә'сирли вә мә'налыдыр.

Әфрасиб, классик мусигинин өлмәз ганунларынды давам этдирмәк мәк болу илә кетдийиндән «Гыз галасы» оригинал вә бәлли формалы бир әсәрдир. Композитор, хүсаи вә классик мусигинидән чох һәссаслыг вә бөйүк мәһарәтлә истифадә этмишдир. О, Азәрбайчан халгынын мә'нәви варлығы вә бөйүк сәнәтинә сыз сүрәтдә бағлы олан бир әсәр яратмышдыр. Бу исә һөрмәт вә алгыша лайиҳдир. Мүәйян милли формасыз, коммунизмин бөйүк идеяларынын, кәнҹи бәшәри мүнәрәчәнин бәдии тәрәннүмүнү вермәк мүмкүн дейилдир. Бу шәрәф анчаг халгга яшаян, халг рүһу илә бағлы олан сәнәткарлара нәсиб олы билар.

Исмаилы Һидайәтзадә өлдаш «Гыз галасы»нын гурулушу режиссору олараг чох әмәк сәрф этмиш вә өз бөйүк сәнә таланты илә әсәрләримиздә. О, елә сәнә сәнәтләрини, еин үсуллар тапмаг нишдә дөгрудан да ихтиҳарлыг йолу ила кетмишдир.

Пролог, режиссор тәрәфиндән гәдәр мәһарәтлә, кәскин әгаллылыгла верилмишдыр. Халгын адәт вә әнәнәләрини дәрәҹәдә әбрәмәк, гәһрәманларын фәрди әламәтләрини ачмаг, варлаг типаклар вермәк кими кейфийәтләр Һидайәтзадәнин көзәл әрадыгылыг хүсусийәтләридир.

Әмәктәмиҳ Кеворков вә Вроншки рәгсләрин сәнәткарлыгла дүзәлтмиш, балетни мүвәффәгийәтли үчүн өз әмәкларини әсирәкәмишләр.

«Гыз галасы» Апрел Социалист Революциясынын 20 иллийинә нисбәтән ишчиларынын ин яхшы вә дәйәрли Һедийәләриндәндир.

МИРЗӘ ИБРАҺИМОВ
Азәрбайчан ССР ХКС ишинда Инчәсәнат Ишлари Идарәсинин началники, ордени.

Харичи хәбәрләр

Пийин нитги

ТАЛЛИН, 18 апрел (ТАСС). Дүнән дөвләт сәдрасы Эстония харичи ишләр назири Пийн илә Эстония сәфиринин сәрәф чөмрәлинин ва Совет Иттифагы ва Эстония арасында сөвдәгәрлиг мунасибәтләринин кефи нигиндә этдийини көстәрән нисбәтини дүзәлтмәгә гәрар вериб, Чаныб Молотов гейд этмишдир ки, Эстония, Латвия вә Литва илә бағланан пактларын еинә етирилмәсин нормал һалда кедиҹ ва СССР илә өз өлкәләр арасында мунасибәтләрин даһа да инкишафынасы үчүн әмин шәраит. Биз до бу иддиалары һәмәлә тәсдиг әдирик.

Пийн бildирмишдир ки, Эстонийа бөйүк бөлкәләрлә мунасибәтләрини сон вагтларда һеч бир дә дүшмүкмү олмамышдыр.

Пийн демишдир: — Мүнарибә, иҹтисадиҳ вә ичтимаи нисбәтләрдә ҹәр вә ҹәр ичтимаи дәйишмәләр олмамышдыр.

Пийн демишдир: — Мүнарибә, иҹтисадиҳ вә ичтимаи нисбәтләрдә ҹәр вә ҹәр ичтимаи дәйишмәләр олмамышдыр.

Пийн бildирмишдир ки, Эстонийа бөйүк бөлкәләрлә мунасибәтләрини сон вагтларда һеч бир дә дүшмүкмү